

İnternet Fıkıhı-4

Nureddin Yıldız'ın 16.04.2017 tarihli (296.) Hayat Rehberi dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Müslüman olmamız hayatı bütünüyle Müslümanca yaşamamız anlamına gelir; bununla ne kast ediyoruz?

Mesela öğle namazının üç rekâtını abdestli, bir rekâtını abdestsiz kılmamız mümkün olmadığı yani tekbirden selama varıncaya kadar hepsinde abdestli olmamız gerektiği gibi Müslüman insanın da hayatı boyu Müslüman olarak kalması gerektiğini söylüyoruz. Haftanın iş günlerinde Müslüman, tatil günlerinde 'özgür' bir Müslüman olmaz. Ya da ramazanın ilk üç gününde oruç tutup kalan günlerde oruçlu olmamak kabul edilemez.

Allah Teâlâ'nın kulu olduğumuza iman ettiğimiz sürece kulluk ve hesap mantığının dışına çıkarabileceğimiz hiçbir şey de yoktur, olamaz. İnternet de böyle bir durumdur.

İnternet hayatın içinde bir parça ise ki bu oran çok yüksektir, internetin veya internetten bir bölümün şeriatımızın terbiyesi dışında kalmasına izin veremeyiz. Veya interneti Müslümanca, fıkıh terbiyesine göre kullanacağız diyoruz da mesela sadece çıplak kadın fotoğrafı koymuyoruz, kâfirlerin propagandasını yapmıyoruz; geri kalanında serbestiz şeklinde bir uygulamaya da yanaşamayız.

İnterneti blok olarak alıp takatimizin yettiğince İslamlaştıracamız. Bizim İslamlaştırmadığımız internet - ya da hayatımıza ait başka herhangi bir bölüm- İslamlaştırmadığımız kadar, bizi kendisi gibi yapacaktır. İnterneti yüzde yirmi oranında şeriat ilkeleri dışında kullanıyorsak yüzde yirmi kaypak zeminde duruyoruz, internetin bize etki alanının yüzde yirmisinde dinimiz, ahlakımız ve insanlığımız açısından risk taşıyoruzdur.

'İnternet İslamlaşsın' dediğimizde bu arzumuz ve temennimiz, bir lüks beklentisi değildir. Tam aksine yüzde yüz hayatımızı alakadar eden bir şeydir.

Bu mantıkla bakınca da söz konusu hedef becerilemezse ne olacağını sormuyoruz; zira Allah Teâlâ namazı bile becerebildiğimiz kadar kılmamızı emretmektedir. Ayakta duramayan oturarak kılabilir. İnternet şu anda avucumuzda tutabileceğimiz çapta elimizde değildir ancak Allah'ın izniyle bir gün olur. Müslümanlar dünya petrolünün önemli bir bölümüne sahiptiler, bunu kullanabilselerdi bugün enerji piyasalarını yönetecekler ve hayata yön vereceklerdi. Ama petrolden önce toprağın üstündeki yönetimi küfre kaptırdığımızdan, toprak altındaki petrol kendiliğinden kâfirin emrine giriverdi. Dolayısıyla enerji esasen bizim olduğu hâlde başkalarından ithal ettiğimiz bir nesneye dönüştü.

İnternetin neden Müslümanca olması gerektiği ve başka türlüünün bize zarar vereceğini de bu örnekten yola çıkarak anlayabiliriz. İnternete hükümler olabilmek için ruhlarımıza dinimizin hükümler olması, karakterimizin dindarlaşması lazımdır ki internet mücadelemiz yerini bulsun.

Bu minvalde dokuzuncu ilkemiz, mesajımıza veya e-postamıza selamla başlamaktır. Neden?

Selam bizim için bir örf değil, dindir. Tamamıyla Allah'ın ve Resûlullah'ın emridir. Tamamıyla din olan bir şeyi internete taşımadığımızda, o şey yüzde beşe de tekabül etse ortada İslam açısından risk var demektir.

Yazdığımız mesaja/e-postaya 'selamunaleyküm' ile başlar, yine 'selamunaleyküm' ile bitiririz. Müslüman'ın sözü böyle başlar ve biter. Böyle başlamayan söz Allah'tan uzaktır, Peygamber aleyhisselamın sünnetine terstir. Caminin önünde karşılaştığımız bir müminle konuşmaya 'selamunaleyküm' diyerek başlıyoruz da internet üzerinden konuştuğumuz birine 'selamunaleyküm'

demiyor-yazmıyor isek hayatın bir bölümünü Allah'ın rızasına göre yaşarken diğer bir bölümde rızanın dışında yaşamakta sakınca görmüyoruz demektir.

Hayatın tamamını Müslümanca yaşamak veya bir bölümünü Müslümanca yaşamıyor olmakta sakınca görmemek dediğimiz husus budur. Selam internete taşınmak zorundadır. Bu yazılı-sözlü mesajda veya başka herhangi bir platformda geçerlidir.

Her ne kadar dersimizin düzeyi açısından çok da uygun görmüyorsak da örnek olması bakımından uygulamanın adını zikrederek misal verecek olursak, Whatsapp'ta sesli mesaj gönderirken 'selamunaleyküm, ben eve geldim, selamunaleyküm' diyerek iş halletmek Müslümanca bir tavidir. Caminin önünde rastlanılan müminle sözüne selam ile başlamak ama sözgelimi Whatsapp mesajında selamsız başlamak, İslam'dan bir tavizdir. Elbette bu bir gâvurluk değilse de Müslümanca tavır ihmaldir. Namazı kılmamak bile gâvurluk olmuyorsa bu hiç olmaz ancak onu terk et, bunda sakınca görme, şunu bırak derken İslam'dan da geriye zaten bir şey kalmıyor: Cihadını zaten yapamıyoruz, ramazan-ı şerif zaten eğlenceye döndü...

Cenazelerde Kur'an okuyup düğünlere gelince çalgı çalmak Müslümanca olmadığı gibi sözü-mesajı da selamsız açmak ve kapamak Müslümanca değildir.

Bu noktada bir hususu özellikle zikredelim ki, selam olduğu gibi kullanılır. Zira 'es-Selam' Allah'ın ismidir. 'es-Selamualeyküm' dediğimizde, 'Allah'ın rahmeti ve huzuru seninle olsun' demiş oluruz. 'Slm' diye bir şey selam değildir. Bu kısaltma ve rumuz kullanma, her şeyi trafik levhası gibi gören anlayışın ürünüdür. Bizler 'es-Selamualeyküm' cümlesini bir kimlik beyanı olarak yazarız. Bunu üç harfe indirgeyemeyiz.

'es-Selamunaleyküm' kullanımının yanlış olduğunu da belirtmeliyiz. Selam ya 'es-Selamualeyküm' ya da 'selamunaleyküm' şeklinde söylenir. 'Mun' takısı selamın başına 'e' geldiğinde bulunmaz.

Bu konunun bir yan başlığı olarak Resûlullah aleyhissalatu vesselamın adı anıldığında salavata da memuruzdur. Efendimiz aleyhisselamın adı anıldığında 'sallallahu aleyhi ve sellem' veya 'aleyhisselam' deriz, demeliyiz. Bu bir farzdır. İnternette mesaj veya e-posta gönderirken buna da dikkat edilmelidir. Salavatı kandil gecelerinde camide koro hâlinde söylüyoruz da günde yirmi defa mesaj gönderirken 'Peygamber demiş ki' diye niye Hıristiyanlar gibi bir kullanımı tercih edelim ki?

'Peygamber demiş ki' yerine 'Peygamber'imiz aleyhisselam buyurmuş ki' diye yazmak/söylemek, içimizdeki dengeleri, sevgiyi ve muhabbeti gösterir. Bunu da 'sav' şeklinde kısaltmayız. Kısa yazacaksa 'aleyhisselam' kullanımını tercih ederiz. Peygamberini haftanın bir gününe sıkıştırmışlarla peygamberini ruh edinmişlerin farkı böyle ortaya çıkar. Böyle anlamalıyız ki Allah'ın rahmeti bizimle olacaktır, Peygamber'imiz aleyhissalatu vesselamın şefaatinde de umut diye taşıyabileceğizdir.

İlave bir konu olarak: Ashab-ı kiramın isimleri anıldığında onlara tarziye yapmak yani 'radiyallahu anh' demek farz değilse de ümmetimizin edebi dâhilindedir. Bu edep kullanılmalıdır. 'Ömer bin Hattab radiyallahu anh' denmelidir. Ümmetimizin büyüklerinin adı anıldığında 'rahmetullahi aleyh' (Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun) demek efdaldır ama bu da bir kanun değildir. Yakışan, 'İmam-ı Azam rahmetullahi aleyh' demektir. Fakat elbette üç paragraflık bir yazıda beş defa Ebu Yusuf adı geçecekse bunların birincisinde 'rahmetullahi aleyh' yazıp geri kalanında yazmamakta hiçbir sakınca yoktur. Ebu Yusuf'un ilk talebelerinden ta İbni Abidin'e varıncaya kadar onlar da böyle yapmaktadır. Bunun aksini uygulamak o metnin adeta 'okuma beni' demesine varıyor.

Fakat bu durum 'sallallahu aleyhi ve sellem' deme için geçerli değildir. Efendimiz aleyhisselamın adı beş defa geçse beşinde de yazılmalıdır. Tilavet secdesinin uygulanmasında olduğu gibi; yüz defa tilavet secdesi gerektiren ayet okunursa yüz defa secde yapılacak demektir.

Hazret kelimesinin 'hz' biçiminde kısaltılmasında hiçbir sorun yoktur ama bu kelime ne ashabın ne selef-i salihinin kullandığı bir kelime de değildir. Bu Fars kültürüyle birlikte gelmiştir ve 'sayın' karşılığına gelir. Allah anılırken de Peygamber anılırken de ashap anılırken de Celaledin-i Rumî anılırken de bizim köyde yatırı olan biri anılırken de başına 'hz' konabiliyor; herkese uyan maymuncuk bir kelime. Esasen zamanımızdaki salih kimseler için kullanılabilirse de 'hazreti Ebu Bekir' ile 'hazreti Akşemseddin' aynı kulvarda görülemezler. Bu bir saygı eksikliği olur. Ebu Bekir için 'radiyallahu anh' daha münasıptir.

Tabii ki Akşemseddin ile beni kıyas ettiğinizde de arada çok büyük bir fark varsa da bu, Akşemseddin ile Ebu Bekir isimleri arasında gösterilmesi gereken saygı farklılığının gereğini ortadan kaldırmaz.

'Allah' sözcüğü kullanılırken 'teâlâ' ya da 'celle celâlühü' gibi sıfatlarını da kullanırsak nurun alâ nur olur, daha iyidir. Fakat burada böyle tazim ifade eden bir kelimenin kullanılması farz değildir.

Mümkün merteye çabuk yazmanın makbul olduğu internet ortamında mesela Allah kelimesinin başlangıcını büyük harfle yazmak lazımdır. İmla kurallarına göre özel isimler büyük harfle başlayacağından, özel ismin saygınlığını ifade ederler. Şahsî kanaatim odur ki 'hazreti Allah' yazmaktansa direkt 'a' harfini büyük yazarak 'Allah' şeklinde uygulamak daha saygın bir durumdur. Hazret sonuçta herkes için kullanılabilir ve herkese uyuyor. Ebu Bekir isminin başına gelmiş ilave, bir köydeki yatırıda medfun kimsenin isminin başına gelenle aynı olunca beyin bunu kabul etmez. Ebu Bekir'in, Ömer'in, Osman'ın, Ali'nin, Talha'nın, Zübeyr'in yerleri bir başkadır, radiyallahu anhüm.

(Lâkin bunları ifade ederken yaygın kültürle mücadele ediyor olmamız sebebiyle linç edileceğimiz ihtimali akla geliyorsa da sonuçta peygamberler bile linç edilerek hakkı haykırmışlar, hakikati söyledikleri için linç edilmişlerdir.)

İnternet fikhî kurallarımızda onuncu hususumuz: İnternet ortamı, 'beğeni' yaptıran bir yerdir. Bir tweet atılır, bir diğeri onu beğenir. Bu beğeni bir şahadettir. Tweet'i atan biri yalan söylüyorsa onu retweet eden yalanı onaylar. Yalanın yalancısı da yalancıdır. Bir görüntü beğenilmiş; beğenilen şey şeriatımıza aykırıysa aykırıdır ve aykırı olanı yapanın hükmü aynıdır. Bir görüntüyü beğenenler-paylaşanlar bir şekilde istatistik oluşturduğuna ve sandık sonuçları sınıflandırılırken insanların neye şahitlik ettikleri görülmüş olduğuna göre retweet etmek/beğenmek konusunda da bu sayım yapılıyor aslında.

Bir Müslüman, ayeti/hadisi tweet olarak yazdığında onu üç bin kişi beğenmiştir. Başka biri de bir filozofun haram ya da değil sözünü tweet atıyor, otuz bin kişi beğeniyor. İnternet dünyasında teknolojinin bu hızla ilerlemesi durumunda belki de devletlerin bazı seçimleri yakında sanal dünyadan yapılabilecektir. Bu bir güç gösterisi hâline geldi. İnternet üzerinden Twitter, Facebook veya herhangi bir platformdaki 'beğeni'lerimiz bir yönüyle belediye seçiminde oy atmaya benzeyen bir nitelik almaya başlamıştır.

Bir âlimin konuşması birkaç yüz bin seviyesindeyken şarkıcının birinin şarkısı da değil, şarkı denemesi milyonlarca izlenmiş olabiliyor ve bu bir şeyler hakkında gösterge sayılıyor. Tıklama sayısı çok olan şarkıcılar ya da ateistler, televizyon programına çıkacakları zaman bu tıklamaları alacakları para için gösterge sayıyorlar. Kim bilir o tıkların kaçını da Müslümanlar habersiz hâlde yapmışlardır. Bunun bile ahirette bir sorgusu olabilir. Fark etmeden kazandırılan tıklamalar, küfür hanesinde kâra dönüşmektedir. 'Tıklama' ve 'beğenme' denen şeyin aldığı mahiyet şu anda budur. Böyle güçlü bir mekanizmayı uluorta kullanamayız.

Ek bir konu olarak: İnsanların mukaddes değerlerini internet ortamına taşımamaları kanaatindeyim. Eğer Arafat bir mahşer provasına ise ki öyledir, mahşerde internet kullanamayacağımıza göre Arafat'ı da internetin dışında tutmalıyız. Riya açısından ve ibadetin lezzetinin kaçması bakımından tehlikelidir bu.

Arafat'ta fotoğraf çektilip internetten göndermek haramdır denecek hâl yok ama turistik hac ile mahşer provası olan hac arasındaki farktan söz ediyoruz.

On birinci maddemiz çok önemlidir. Şeriatımızın temel ilkelerinden biridir: Bir farzı ezen şey aslında helal de olsa haramdır.

Örnek olarak: Akşam namazı saat 19:00 ile 20:30 arasında kılınıyor olsun. Helal bir işi 20:20'de yapmak istedik ama akşam namazı vaktinin çıkmasına on dakika kalmış ve namazı da henüz kılmamışız. O süre akşam namazı için son fırsattır ve kılınmazsa akşam namazı kazaya kalacaktır. Bu da kebaire haramlardan, yani büyük günahlardandır. Açlıktan ölmek gibi bir sıkıntı da ortada olmadığından oturlan o sofraya haram bir sofradır, aslında normal zamanda helal olmasına rağmen.

Başka bir örnek müstehap işlerden de verilebilir: Arkadaş ziyareti dinimizde müstehap ve sünnettir, İslam kardeşliğinin gereklerindedir. Bir kardeşimizin ziyaretine katılıyor olalım fakat aynı saatte bir telefon gelmiş olsun ki annemiz hastalanmış. Hatta farz bile görülme ihtimali olan bir ilmihâl dersinde olalım o esnada. Annemizin hastalandığını öğrendik. Annemize fevrî yani anında yapılması gereken hizmetimizi ezdiğinden, o esnada diğer güzel işler haramdır. Şeriatımız farz, vacip, sünnet, müstehap ve mendup ayrımını bu sebeple yapmıştır. Hayatı Müslümanca yaşamak şeriatın ayarlarına göre yaşandığı zaman mümkündür.

İnternet veya cep telefonu da namaz kaçırma nedenimiz olduğunda, İslamî bir internet sayfasında da bulunuyor olsak haram işlemekteyizdir. Bir namazı kaçırmaya sebep, anne hizmeti görmeye engel olan herhangi bir farz veya güzel iş otomatik haram olur. Bir şeyin aslında iyi olması Allah'ın emrini çiğneme hakkını doğurmaz.

Bazı müçtehitlerimiz der ki: Bir hacı adayı memleketinden yola çıkıp hacca niyet etmiş, ama yol esnasında bir namazı kaçırmaya sebep, anne hizmeti görmeye engel olan herhangi bir farz veya güzel iş otomatik haram olur. Bir şeyin aslında iyi olması Allah'ın emrini çiğneme hakkını doğurmaz.

Bir müçtehidin beyninde, Allah'ın farzlarından birini ertelemek hac için olsa bile uygun mudur, sorusunun cevabı. Cep telefonu ve internet, Allah Teâlâ'nın birinci derecede emirlerinden birini ihlal ettiğinde birinci derecede bir suça dönüşür. İkinci derecede emirlerden birini ihmal ettirirse ikinci derece suçlardan olan mekruha dönüşür.

Psikologların sakıncalı olmadığını söyledikleri yaştan itibaren cep telefonu kültürü çocuğumuza verilmelidir. Çocuğa sınırsız bir cep telefonu teslimi hatalı olacağı gibi sonrada ortaya çıkan bir Mesela hafızlık eden bir öğrenciye son model cep telefonlarından her gün bir tane kurban olsun. Ezberlediği tek Bakara suresine kâinat feda olsun, telefon nedir ki. Kur'an-ı Kerim'in en küçük suresi için bile hediye olarak verilebilecek bir şey var mıdır ki telefon yeterli olsun. Bu ayrı bir konu. Ancak diyelim ki öğrenci, örnek hafız okuyuşları veya ses talimi için telefonunu kullanmaktadır. Hocası ise veliyi arıyor ve diyor ki; iki hafta önce telefon alınan çocuğun dersleri iki haftadan beri kötü gitmektedir.

Böyle bir durumda telefon haramlaşır.

Tıp fakültesinde okuyan bir öğrenci pek mübarek bir iş yapmaktadır. Ama internete dadandığı için cerrahî uygulamalara gitmemektedir ise internet böyle bir durumda da haramlaşır.

Bu kaideyi hayatın her alanına uygulayabiliriz. Dinimiz donuk değildir, hava kadar hareketlidir. Nerede nefes alınıyorsa din oradadır. Camiye de giden Müslümanlığı konuşuyoruz, camiye giden değil.

İnternetin elimizdeki boyutuyla Müslümanlaşmasının on ikinci ilkesi, interneti Allah'ı şikâyet etmek için kullanmamaktır. İnsanların yapmakta olduğu şey Allah'ı şikâyet etmektir. Birileri bir yerde öldürülmüş bir çocuğun altında, "melekler neredeydi bu çocuk ölürken" diye yazabilmektedir. Bu,

“Allah bu çocuğu niye kurtarmadı!” anlamına gelir. Engelli doğmuş bir çocuk hakkında da buna benzer ifadeler görülebilmektedir.

Böyle ifadeler, imanımızı mangala atma denemeleridir. Allah göstermesin. Allah’tan şikâyet eden mümin olamaz. Allah Teâlâ dünyayı yüz defa başımıza yıksa ve altında ezilsek, yüz birincide başımızı kaldırsak yine, “her hâlükârda sana şükürler olsun ya Rabbi” demeye mecburuz. Asi kul olamayacağımız gibi isyan edenin isyanına da ortak olamayız.

İnternet ve cep telefonu herkesi büyük bir siyasetçi, ilim adamı ve feylesof yaptı. Aristo mezarından kalksa iş bulamaz. Herkes feylesof. Masrafsız, diploma lazım değil. Din de zaten herkesin en iyi bildiği iş. Koca bir âlimi hayatında Kur’an’ı hatmetmemiş insanlar eleştirebiliyor.

Bu laubaliliğe karşı da dikkatli ve özenli olmak lazımdır.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.